

Adam Mackiewicz

Ostróda-ratusz, st. I, gm. loco, woj.
olsztyńskie, AZP 25-56/27

Informator Archeologiczny : badania 31, 254-255

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Jagiellończyka. Jeżeli natomiast zaliczymy ją do odmiany 2, to należy ją datować na czasy panowania króla Jana Olbrachta, czyli na lata 1492-1501.

Być może i ten zabieg mający na celu uszczelnienie dna cysterny nie przyniósł spodziewanych rezultatów lub też taki prymitywny zbiornik na wodę przestał być użyteczny (w pierwszej połowie XVI wieku istniała już studnia wydrążona w skale na terenie północno-wschodniego podzamcza), skoro wkrótce zaczęto go traktować jako śmietnik i wnętrze cysterny zostało zasypane.

Zespół zabytków ruchomych odkrytych w warstwach zasypiskowych cysterny jest niezwykle bogaty i cenny. Stanowi jeden z liczniejszych, zwartych zbiorów ceramicznych odkrytych w Małopolsce i po pełnym opracowaniu z pewnością dostarczy bardzo ważnych wyznaczników chronologicznych pomocnych w datowaniu warstw kulturowych z początków okresu nowożytnego. Ogółem odkryto 6 279 ułamków naczyń glinianych. W tym obfitym zbiorze wyróżniono: 517 fragmentów wylewów, 335 fragmentów den i części przydennych, 28 fragmentów uch i 14 fragmentów pokrywek. Niezbyt licznie wystąpiły w warstwach tworzących zasypisko cysterny ułamki kafla. Odkryto jedynie 63 fragmenty. Nieco więcej pozyskano znalezisk szklanych - przeważnie ułamków naczyń. Zbiór zabytków szklanych zawiera 99 fragmentów. Wśród przedmiotów metalowych, których zestaw obejmuje 173 zabytki, znakomitą większość stanowią gwoździe, zachowane w całości lub we fragmentach. Najbardziej liczny zespół znalezisk tworzą kości zwierzęce. W wypełniku cysterny odkryto 10 623 fragmentów lub całych kości. Zbiór zabytków osteologicznych powinien zostać poddany szczegółowym analizom, stanowi on ważny materiał do studiów nad poziomem konsumpcji i strukturą spożycia ówczesnych mieszkańców olsztyńskiego zamku.

Cembrowina cysterny została poddana zabiegom konserwatorskim i budzi duże zainteresowanie licznych turystów zwiedzających olsztyńskie zamczysko.

Wyniki badań zostaną opublikowane w: „Badaniach Archeologicznych na Górnym Śląsku i Ziemiach Pogranicznych w 1997 roku”, s.178-183.

Opatowice, st. 35, gm. Radziejów, woj. wrocławskie - patrz: neolit

Ostróda, st. 1, Plac Tysiąclecia, gm. loco, woj. olsztyńskie - patrz: wczesne średniowieczne

OSTRÓDA-ratusz, st. I, gm. loco, woj. olsztyńskie, 25-56/27

- ratusz gotycki i nowożytny (XV-XX w.)

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 30 lipca do 10 września przez mgr. Adama Mackiewicza (ARCHEO-ADAM). Finansowane przez Urząd Miasta w Ostródzie. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię około 370 m².

Badania archeologiczne w Ostródzie na st. I – wykop 7 objęły swym zasięgiem zachodnią część Placu Tysiąclecia, na którym do 1945 roku stał budynek ratusza. Miały one na celu odsłonięcie i zadokumentowanie relikwów architektonicznych poszczególnych faz funkcjonowania ratusza w celu ich uczytelnienia w terenie. Odsłonięto wschodnią część budynku ratusza gotyckiego, którego początki sięgają pierwszej połowy XV w. Udało się stwierdzić, że miał on około 220 m² (10,68 x 21,35 m), a więc był niewielkich rozmiarów i że posadowiono go na solidnych fundamentach z kamienia łączonego na zaprawę wapienną. Odsłonięto je między 4 a 16 metrem długości wykopu i 2 a 14 m jego szerokości. Zachowała się tu wschodnia część budynku wraz z fragmentem ściany działowej biegnącej po osi orientacji budynku. Mimo licznych remontów, z których największy miał miejsce w latach 1754-1757 i przeróbek budek przetrwał do 1988 roku, kiedy to strawił go pożar. Potwierdzono ponadto, iż był on orientowany po osi wschód-zachód oraz fakt, iż już w XVII w. wokół budynku wznoszone były liczne zakłady rzemieślnicze, tzw. budy, które zlikwidowano dopiero po pożarze. Ratusz nowożytny (wzniesiony w 1792 r) miał 364 m² i założony był na planie prostokąta o wymiarach około 14 x 26 m. Jego orientacja została zmieniona na północno-południową. Posadowiono go na słabych fundamentach kamiennych łączonych na glinę o szerokości około 1,1 m. W znacznej części był to budynek niepodpiwniczony. Na podstawie osłoniętych fragmentów ratusza gotyckiego ustalono, iż w średniowieczu

modułem miary długości w Ostródzie była stopa o wartości 0,305 m. Fundamenty odsłonięte niemal w całości (poza skrajem północnym) zostały uchwycone między zerowym a 14 m szerokości i zerowym a 22 m długości wykopu. W końcowej fazie użytkowania budynku (ostatnie 50 lat między końcem XIX w., a początkiem lat czterdziestych XX w. był on wielokrotnie remontowany i przerabiany, jednak zachował swoją pierwotną formę i orientację. Udało się ponadto pozyskać duży zbiór zabytków ruchomych w postaci fragmentów naczyń ceramicznych, z których wyklejono wiele form i typów, kafla miskowych (bardzo nieliczne fragmenty) i płytkowych (wiele całych i dających możliwość całkowitej rekonstrukcji dużych fragmentów) fragmentów fajek ceramicznych (główki i cybuchy), przedmiotów ze szkła, 3 monety (trojak królewski koronny z 1684 r., 2 szelągi toruńskie z 1762 i 1763 r.) oraz pojedyncze egzemplarze innych zabytków wydzielonych, takich jak: 2 fragmenty jednego grzebienia kościanego, fragment zabawki w postaci tylnej części barana glinianego, fragment mosiężnej sprzączki pasa oraz kilka mało charakterystycznych i silnie skorodowanych przedmiotów żelaznych. Ponadto znaleziono wiele fragmentów kości zwierzęcych.

Materiały przechowywane są w Archiwum PSOZ w Olsztynie, Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie. Badania nie będą kontynuowane.

Ostrów Lednicki, st. 1, gm. Łubowo, woj. poznańskie - patrz: wczesne średniowiecze

PASYM-Stare Miasto st. III, gm. loco, woj. olsztyńskie

- nawarstwienia średniowieczne i nowożytnie (XIV-XX w.)

Nadzory archeologiczne podczas budowy kolektora ściekowego, przeprowadzone w okresie od 28 sierpnia do 19 grudnia przez mgr. Adama Mackiewicza (ARCHEO-ADAM). Finansował Urząd Miejski w Pasymiu. Pierwszy sezon badań. Nadzorowano wykopy liniowe o łącznej długości 2567 m.

Nadzory na st. 3: wykopy 2a – 6 objęły swym zasięgiem obszar starego miasta wraz z terenami przyległymi. Wykopy, prowadzone zgodnie z projektem realizacyjnym (jedynie w nielicznych przypadkach zmieniono przebieg nitki kanalizacyjnej, głównie na skutek interwencji prywatnych właścicieli działek), oznaczono numerami od 2 do 6. Niektóre z nich w momencie zmiany kierunku zostały dodatkowo oznaczone małymi literami (2a do 2g, 3a-3b, 4a-4b, 5 do 5e). Sprawowano również nadzory w obrębie wykopów, które przebiegały poza obrębem starego miasta, nawet w znacznym oddaleniu od niego. W tych przypadkach, ze względu na brak regularnych nawarstwień stratygraficznych, ograniczono się jedynie do wykonania serwisu fotograficznego oraz obserwacji nawarstwień i ich opisu w dzienniku badań archeologicznych. W sumie nadzory przeprowadzono w obrębie wykopów liniowych o łącznej długości 2567 m i głębokości od 1 do 7 m. W tym w formie rysunkowej w postaci profili zadokumentowano 447,2 m długości wykopów oraz w postaci rzutu poziomego 31,4 m. Pozyskano bardzo liczne zabytki w postaci fragmentów ceramiki naczyniowej i kafla piecowych o szerokim spektrum chronologicznym, poczynając od późnego średniowiecza po okres współczesny. Najciekawsze materiały wystąpiły w obrębie wykopu 3b, a konkretnie w piecu garncarskim, na który natrafiono przy profilu południowo wschodnim, między 17 a 19 m. Oprócz fragmentów ceramiki naczyniowej, wystąpiła tu renesansowa matryca do tłoczenia kafla płycinowych (z 1583 r.), kafel miskowy, oraz liczne fragmenty kafla płytowych i miskowych. Matryca przedstawia popiersie brodatego mężczyzny w berecie i futrzanej szubie. Pod szubą mężczyzna jest ubrany w koszulę marszczoną wokół szyi i ozdobioną kryzą charakterystyczną dla mody w epoce renesansu. Detale stroju są tak realistyczne, że chronologia nie budzi tutaj żadnych wątpliwości. Popiersie mężczyzny umieszczone zostało na tle portalu. Boki portalu stanowią kolumny wsparte na prostych bazach. Relief głowic jest dość niewyraźny. Można się jednak dopatrzeć po stronie zewnętrznej każdej głowicy motywu głowy ujętej z profilu. Górną część głowicy wieńczą półrozety. W zwieńczeniu łuku portalu jest koło, po bokach, którego znajdują się arabeski tłoczone w drobne kółeczka. Nad głowicami kolumn występują poprzeczne paski, z których prawy tłoczony jest w kółka. Przestrzeń między maskami i arabeskami wypełniona jest rytymi rowkami, które przecinają się, tworząc romboidalną, nieregularną kratkę. Nad portalem w prawym i lewym górnym rogu matrycy znajdują się odciski twarzy męskich, ujętych z profilu. Odciski te są